

## **B 1. Pútnické miesta za hranicami Slovenska**

Veriaci ľud sa už od najdávnejších čias, najmä od Efezského koncilu (r. 431), s osobitnou úctou vinie k Panne Márii. Matka nášho Pána Ježiša, Bohorodička a Matka Cirkvi, má nezastupiteľné miesto nielen v teológii, ale aj v liturgických oslavách sviatkov. Oslavujeme ju vo svätyniach (kostoloch) alebo iných posvätných miestach, kam pre osobitný dôvod nábožnosti, so súhlasom miestneho ordinára, putujú veriaci. Aby sa svätýňa mohla menovať národnou, musí to potvrdiť biskupská konferencia. Aby sa mohla nazývať medzinárodnou, je potrebné potvrdenie Svätej stolice.

Vo svätyniach sú v hojnejšej miere udeľované prostriedky spásy ohlasovaním Božieho slova, vhodným rozvíjaním liturgického života, najmä slávením pokánia a Eucharistie, resp. pestovaním rozličných schválených foriem nábožnosti.

K medzinárodným svätyniam patria:

### **Čenstochová (Poľsko)**

Milostivý obraz „čiernej Madony“ má pôvod v Byzancii pravdepodobne začiatkom siedmeho storočia. Podľa legendy obraz mal namaľovať sv. Lukáš. Obraz bol prenesený z Jeruzalema do Konštantinopolu. Ruské knieža Lev bol unesený krásou tohto obrazu a chcel ho mať v Rusku. Cisár mu ho daroval. Neoceniteľný obraz sa stal povestným najmä pre mnohé zázraky. Ľudovít Uhorský zveril spravovanie Ruska Ladislavovi, kniežaťu opolskému, ktorý objavil tento vzácny obraz v Belcze a odniesol ho na Jasnú Horu pri Čenstochovej. Bolo to v roku 1382, keď prišli do Čenstochovej pavlíni, ktorých povolal z Uhorska panovník a postavil im aj kláštor. Im dal do ochrany vzácny obraz Božej Matky. Roku 1430 bol obraz pri útoku poškodený šablou, čo na ňom vidno doteraz. V krátkom čase sa Jasná Góra stala povestnou mariánskou svätýňou nielen pre Poliakov, ale aj pre okolité národy. Čenstochovská Panna Mária sa stala centrom duchovnej vitality celého národa. Pútnici sa počítajú na milióny. Hlavné púte bývajú 3. mája – Kráľovná Poľska, 15. augusta – oslava Madony z Jasnej Góry, 8. septembra – Narodenie Panny Márie.

### **Fatima (Portugalsko)**

Fatima sa nachádza v biskupstve Leiria v Portugalsku. Tri omilostené fatimské deti boli z osady Aljustrel, patriacej k Fatime. Prvá je Lucia dos Santos, narodená 22. marca 1907, potom František Marto, narodený 11. júna 1908 a jeho sestra Hyacinta, narodená 11. marca 1910. Miestom zjavenia bolo údolie Cova da Iria, vzdialené asi 3 km od Fatimy. Deti nechodili do školy, nevedeli čítať ani písať, v náboženstve sa zveľaďovali len vďaka farským katechizmovým hodinám a starostlivosti Luciinej matky. Luciina matka bola sestrou Františkovo a Hyacintinho otca. Teda boli rodina. Deti sa podľa vtedajšieho zvyku starali o malé stádo. Boli pastierkami.

Prvé zjavenie Panny Márie bolo 13. mája 1917. Deti boli celkom blízko zjavenia. Videli nad vetvami stromu vznášať sa devu nadpozemskéj krásy v zlatom lesku. Jej tvár bola neopísateľne pôvabná. Zlatom lemované rúcho bolo belšie ako sneh a splývalo jej až k nohám. Ruky mala zložené na prsiach a na pravej ruke mala zavesený ruženec z drahocenných perál.

Pani im povedala: „Modlite sa nábožne každý deň ruženec, aby ste vyprosili svetu pokoj. Prichádzajte sem každý mesiac trinásteho o tejto hodine. Po šiestich mesiacoch vám poviem, kto som a čo chcem.“ Potom zdvihla ruku, akoby ich žehnala, a v striebornom oblaku sa vzdialila smerom na východ.

Šieste zjavenie sa udialo 13. októbra. Prítomných bolo okolo 50 tisíc ľudí. Pri tomto zjavení Pani povedala: „Som ružencová Kráľovná. Prišla som napomenúť ľudstvo, aby napravilo svoj život. Chcem, aby sa tu postavila na moju úctu kaplnka. Modlite sa každý deň ruženec. Vojna sa blíži ku koncu. Nech ľudia viac neurážajú nášho Pána. Dostalo sa mu už príliš veľa urážok!“ To boli posledné slová ružencovej Kráľovnej, akoby jadro jej posolstva svetu. Stal sa tu aj slnečný zázrak.

Udalosti s omilostenými deťmi: František umrel 4. apríla 1919 a Hyacinta 20. februára 1920. Roku 1979 sa začal v Ríme proces blahorečenia týchto dvoch detí. Lucia vstúpila do kláštora a žije doteraz ako karmelitánka v Coimbre.

13. mája 1925 posvätili základný kameň pre baziliku vo Fatime. 13. októbra 1930 biskup z Leirie úradne vyhlásil vierohodnosť zjavení Panny Márie. Pápež Pius XII. 30. októbra 1942 počas druhej svetovej vojny zasvätil svet Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Kardinál Roncalli, budúci pápež Ján XXIII., putoval 13. mája 1956 do Fatimy. Pavol VI. obnovil 2. novembra 1964 počas Druhého vatikánskeho koncilu zasvätenie sveta Nepoškvrnenému Srdcu. A potom osobne putoval 13. mája 1967 do Fatimy pri príležitosti 50. výročia zjavení a potvrdil ich vierohodnosť. Aj pápež Ján Pavol II. bol fatimským pútnikom v dňoch 12.–13. mája 1982 a 25. marca 1984 na námestí svätého Petra v Ríme pred sochou Fatimskej Panny Márie v spojení s biskupmi celého sveta zveril celý svet Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie.

A slávnym pútnikom bol aj 13. mája 2000, keď Františka a Hyacintu vyhlásil za blahoslavených. Teraz je Fatima svetovým pútnym miestom.

### **Loreto (Taliansko)**

Dávna tradícia uctieva v kostole Svätá Mária z Loreta dom Panny Márie z Nazareta, v ktorom sa Mária narodila a v ktorom prijala zvestovanie o svojom božskom materstve. Tento príbytok mal v čase jeho ohrozenia tureckými nájazdmi anjel zázračne preniesť najprv do Tersatta pri Rijeke (Chorvátsko), potom bol na rozličných

miestach v rekanatskom kraji, až napokon bol umiestnený na mieste, kde sa teraz vypína loretská svätyňa. Táto legenda nie je Cirkvou potvrdená, ale má v sebe jadro pravdy, že steny Svätého domu (Casa Santa), ktorý má rozmery 4x9 m, sú postavené z materiálov pochádzajúcich z Nazareta, ktoré sa v Taliansku na stavby nepoužívajú. Podľa všetkého dom z Nazaretu mal byť v Lorete 9.–10. 12. 1294. Vzácnu gotickú baziliku, v ktorej je Svätý dom, obklopuje 21 národných kaplniek. Loretská svätyňa sa stala prameňom nevšednej mariánskej úcty. Bolo a aj je ohniskom hlbokého duchovného života. Svätyňa vyniká aj tým, že sa tu často a náležite vysluhuje sviatosť pokánia, čo voľakedy mali na starosti jezuiti – od roku 1554, potom od roku 1775 františkáni a od 1934 kapucíni. Svätý Otec navštívil toto miesto päťkrát; naposledy 5. septembra 2004 za účasti 400 tisíc pútnikov, keď vyhlásil troch bývalých pracovníkov Katolíckej akcie za blahoslavených. Liturgia Prenesenia Svätého domu kolísala; od roku 1982 (10. decembra) sa v Marche slávi Slávnosť Panny Márie z Loreta s vlastnou omšou.

### **Lurdy (Francúzsko)**

Najznámejšie mariánske pútnické miesto v Európe. Tu sa zjavila 18-krát Panna Mária ako Neпоškvrnená Bernadete Soubirousevej. Prvé zjavenie bolo 11. februára 1858. Lurdy sú známe aj ako miesto zázračných uzdravení. Doteraz bolo evidovaných niekoľko tisíc uzdravení. Cirkev však uznala zatiaľ len 66 uzdravení, ktoré sa nijako nedajú vysvetliť prirodzeným spôsobom a voči ktorým po prísnych lekárske skúmaníach je lekárska veda bezmocná.

### **Mariazell (Rakúsko)**

Pútnické miesto v rakúskom Štajersku patrí k najvýznamnejším pútnickým miestam v strednej Európe. Je to mestečko s nádherným pútnickým chrámom a milostivým oltárom Panny Márie. Pre Rakúšanov je najväčšou národnou svätyňou. Mariazellskú Madonu volajú Magna Mater Austriae (Veľká Matka Rakúska). Posvätná soška (je len 48 cm vysoká) je umiestnená v milostivej kaplnke uprostred baziliky. Panna Mária drží pravou rukou malého Ježiša a obaja si vymieňajú jablko a hrušku. Táto socha je stále zaodetá prekrásnym šatom. Pochádza z polovice 12. storočia a mal ju urobiť z lipového dreva mních-benediktín z opátstva sv. Lambrecta. Rok 1200 na reliéfe hlavného vchodu do baziliky sa uvádza ako rok základu stavby pútnického kostola. Počas stáročí kostol prebudovávali, najprv bol románsky, potom gotický; terajšia podoba mariazellského chrámu s tromi vežami je zo 17. storočia. Roku 1907 pápež sv. Pius X. povýšil mariazellský chrám na baziliku minor. Roku 1983 bol tu vzácnym pútnikom pápež Ján Pavol II. 22. mája 2004 bol Mariazell centrom Púte národov v rámci vyvrcholenia projektu Stredoeurópskych katolíckych dní. Boli zorganizované púte zo samého Rakúska, potom zo Slovenska, Česka, Poľska, Maďarska, Slovinska, Chorvátska a Bosny a Hercegoviny v počte asi 100 tisíc pútnikov, z čoho Slovákov bolo vyše 20 tisíc. Slávnostnú omšu koncelebrovalo 13 kardinálov, 120 biskupov a 1200 kňazov.

### **Santiago de Compostela (Španielsko)**

Je najväčším pútnickým miestom v Španielsku. Cieľom pútnikov je hrob sv. apoštola Jakuba Staršieho. Telesné pozostatky sa totiž ešte v rímskom období dostali do Španielska, kde boli uložené v menšom mramorovom mauzóleu na mieste dnešnej veľkolepej svätyne v Santiagu de Compostela. V časoch sťahovania národov a maurského vpádu sa na hrob zabudlo. Znovu ho objavili až začiatkom 9. storočia. Španielski králi postavili nad ním najprv menší chrám. Terajší nádherný chrám postavili v rokoch 1075–1128. Úcta k svätému apoštolovi sa šírila široko-daleko. Svätý Jakub zomrel v Jeruzaleme, keď ho kráľ Herodes Agripa I. dal sťat' (v rokoch 42–44). Potom podľa legendy učeníci uložili jeho telo do člna a tak priplávalo do Galície. O záchranu tela a jeho pochovanie sa postarala kráľovná Lupa. Po spomínanom zabudnutí jeho hrobu podľa legendy začiatkom 9. storočia pustovník Pelágio za niekoľko nocí spozoroval, ako na istý pahorok padá hviezdny dážď a oznámil to biskupovi Teodomirovi. Aj biskup potom videl ten istý úkaz. Zistil, že hviezdy označili hrob, v ktorom sa našli telesné pozostatky apoštola Jakuba. Od toho je aj názov Compostela. Je to latinské spojenie campus stellae – hviezdne pole. Od 10. storočia sa stalo Santiago de Compostela cieľom púti z celej kresťanskej Európy. Pre Španielov je posvätným miestom. Je úzko spojené s ich náboženskými a národnými dejinami.

### **Guadalupe (Mexiko)**

Je najväčšie pútnické mariánske miesto. Panna Mária sa tu zjavila mladému novopokrstenému Indiánovi Juanovi Diegovi 9. decembra 1531. Uctieva sa tu zázračný obraz Božej Matky nenamaľovaný ľudskou rukou. Najnovšie tam postavili roku 1978 priestranný chrám, v ktorom má miesto tento zázračný obraz. Ročne sem putuje 20 miliónov pútnikov.

\*

Veľmi významné sú ďalšie európske pútnické miesta. V Poľsku je to Kalwaria Zebrzydowska. V Českej republike nemožno obísť Velehrad, mariánske pútnické miesta Svätá Hora, Svätý Kopeček (pri Olomouci) a najnavštevovanejšie pútnické miesto v Českej republike – Svätý Hostýn. V ostatných európskych štátoch sú: Chartres (Francúzsko), Einsiedeln (Švajčiarsko), Zaragoza (Španielsko), Maria Bistrica (Chorvátsko) a Pompeje (Taliansko).

V Amerike: Higüey (Dominikánska republika), Luján (Argentína), Copacabana (Bolívia), Aparecida (Brazília).

Veľmi vyhľadávané a významné pútnické miesto je v Medžugorje (Bosna-Hercegovina), kde sa viackrát mala zjaviť mladým Panna Mária. Tieto zjavenia nie sú ešte Cirkvou schválené, ale dejú sa tam mnohé obdivuhodné veci a najmä mnohé obrátenia. Putujú sem ľudia z celého sveta.

## B 2. Pútnické miesta na Slovensku

U nás sú známe tieto národné alebo diecézne svätyne:

### 1. Celoslovenské pútnické miesta (CP)

#### CP 1. Šaštín (Milostivá socha Sedembolestnej Panny Márie)

Našou národnou svätyňou je šaštínska bazilika Sedembolestnej Panny Márie. Dejiny sochy Sedembolestnej siahajú až do roku 1564. Arcibiskup Imrich Esterházy dal v r. 1733 postaviť dôstojný chrám. Pápež Pavol VI. v r. 1964 poctil túto mariánsku svätyňu titulom baziliky minor a v r. 1966 riadne ustanovil a vyhlásil (už dávnejšie uctievanú ako patrónku) Sedembolestnú Pannu Máriu za Patrónku Slovenska. Najväčšie púte tu bývajú na Turíčne sviatky a na sviatok Sedembolestnej.

#### CP 2. Levoča (Milostivá socha Levočskej Panny Márie)

Levoča je miesto, kde sa okolo Božej Matky zhromažďuje na púti v nedeľu po 2. júli (sviatok Návštevy Panny Márie) najväčšie množstvo pútnikov (okolo pol milióna veriacich). Milostivá socha Levočskej Panny Márie pochádza z osemdesiatych rokov 15. storočia, kým o kaplnke na Mariánskej hore je zmienka z r. 1311 a tradícia púti siaha na začiatok 14. storočia. Socha Panny Márie je vysoká 138 cm a predstavuje moment zvitania Panny Márie s Alžbetou (*Lk 1,39–45*). Pápež Ján Pavol II. v r. 1984 vyhlásil kostol na Mariánskej hore za baziliku minor.

#### CP 3. Marianka (Milostivá soška Panny Márie)

Ide pravdepodobne o najstaršie pútnické miesto na Slovensku. Uctieva sa tu malá soška, vysoká iba 42 cm, ktorá znázorňuje Pannu Máriu s malým Ježišom v náručí. Podľa legendy soška vznikla v r. 1030. Mala pohnutú a zaujímavú históriu. Najviac pútnikov sem chodí 8. septembra na sviatok Narodenia Panny Márie. Jarná púť tu býva na slávnosť Najsv. Trojice.

#### CP 4. Staré Hory (Milostivá socha Panny Márie)

Srdcom Starých Hôr je krásny kostol zasvätený tajomstvu Návštevy Panny Márie. V gotickom slohu ho postavil správca starohorských baní Michal Königsberg v rokoch 1448 až 1499. Magnetom, ktorý priťahuje veriacich, je milostivá socha Panny Márie, umiestnená na hlavnom oltári. Hlavu má ozdobenú pozlátenou korunkou. Takúto korunku má i Ježiško, ktorého Mária drží v ľavej ruke a v pravej má žezlo. Socha vyšla z rúk umelca pravdepodobne v prvej polovici 15. storočia. Pútnici sem chodia na Turíce, v nedeľu po sviatku Návštevy Panny Márie a na sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Okrem toho sa tu slávia fatimské soboty. V listine Pia VI. datovanej 10. 8. 1780 v bazilike Santa Maria Maggiore sa dávajú úplné odpustky za púť na Staré Hory. Kostol Návštevy Panny Márie bol vyhlásený za baziliku minor v roku 1990.

#### CP 5. Nitra (Milostivý obraz Bolestnej Matky)

Votívne púte na Mariánsky vrch v Nitre z podnetu biskupa Jána Gusztínyiho sa konajú každoročne od roku 1766 v nedeľu okolo 15. augusta na sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Mariánsky kostol v Nitre sa spomína už od roku 1248. Obraz Bolestnej Matky sa spomína vo vizitácii biskupa Jána Telegdyho (1619–1644). Bol najprv na bočnom oltári, až okolo roku 1800 sa dostal na hlavný oltár, hoci kostol je zasvätený tajomstvu Nanebovzatia. Po páde komunizmu sa každoročne koná 5. júla na sviatok slovanských vierozvestov národná púť za účasti biskupov, kňazov a veriacich z celého Slovenska.

#### CP 6. Lutina (Gréckokatolícke pútnické miesto)

Medzi najvýznamnejšie svätyne gréckokatolíkov patrí chrám v Lutine. Nachádza sa v Prešovskej eparchii. Mimoriadne udalosti sa tu datujú od r. 1851. Je tu milostivá ikona Panny Márie. Roku 1855 pápež Pius IX. udelil pútnikom lutinskej kaplnky úplné odpustky. V r. 1893 postavili riadny chrám. Ten povýšil pápež Ján Pavol II. na baziliku minor (22. júna 1988). Púť roka nazývaná odpust sa konáva za účasti sídelného biskupa pri príležitosti sviatku Zosnutia (Nanebovzatia) Presvätej Bohorodičky v nedeľu po 15. auguste.

### 2. Regionálne, diecézne a lokálne púte (RP)

#### RP 1. Báč (Milostivý obraz Panny Márie)

Vyhľadávaným pútnickým miestom, najmä pre veriacich Žitného ostrova, je kostol a kláštor františkánov zo 17. storočia zasvätený Bohu na počesť sv. Antona, v ktorom je milostivý obraz Panny Márie. Patrí do skupiny slziacich obrazov. Obraz dal vyhotoviť v roku 1703 mládenec z Dobrohošťa ako votívny dar Panne Márii. Hlavná púť býva na sviatok Narodenia Panny Márie.

#### RP 2. Banská Bystrica (Kalvária)

Krížová cesta na vrchu Urpín vznikla roku 1689 (križe a zastavenia) z vďačnosti, že mesto bolo ušetrené od nájazdov Turkov. Roku 1712 postavili kaplnku svätého hrobu, roku 1714 nové zastavenia, roku 1903 novú skupinu Ukrižovania. Kedysi sem prichádzali pútnici vo veľkom počte na sviatky Nájdenia sv. Kríža (3. mája)

a na sviatok Povýšenia sv. Kríža. Dnes v záplave stromov a zelene z mesta je sotva vidieť chátrajúcu Kalváriu a akosi sa na ňu pozabudlo.

V jubilejnom roku 2000 začali s jej obnovou. Pobožnosť krížovej cesty sa tu najnovšie koná v Piatu pôstnu nedeľu.

### **RP 3. Banská Štiavnica (Kalvária)**

Štiavnická kalvária je unikátom svojho druhu v celej strednej Európe. Je to barokový súbor sakrálnych stavieb na strmom vrchu (Ostrý vrch, 726 m – Scharffenberg). So stavbou kaplnky sa začalo z iniciatívy jezuitského pátra Františka Pergera roku 1744 a celá stavba Kalvárie sa skončila roku 1751. Krížová cesta má 17 zastavení; okrem toho sú tu dve väčšie kaplnky, čiže Dolný a Horný kostol. Baroková kalvária má aj 7 zastavení na počesť siedmich bolestí Panny Márie. Hlavná púť býva na sviatok Povýšenia sv. Kríža.

### **RP 4. Bardejov (Kalvária)**

Mesto Bardejov má jednu z najstarších tradícií pašiových hier na Slovensku, doloženú už pred prvou polovicou 15. storočia. S výstavbou kalvárie sa začalo roku 1863. Do roku 1868 postavili aj kostol svätého Kríža a kaplnku sv. Márie Magdalény. Púte sa tu konali trikrát do roka; na Nájdenie sv. Kríža (3. V.) na Povýšenie sv. Kríža (14. IX.) a na sviatok sv. Márie Magdalény (22. VII.). 27. januára 1869 udelil pápež Pius IX. možnosť získať odpustky tým, ktoré navštívia túto kalváriu v oktáve spomínaných sviatkov. Arcibiskup Mons. Alojz Tkáč určil bardejovskú kalváriu za jedno z pútnických miest v jubilejnom roku 2000.

### **RP 5. Biňa (Pútnická kaplnka Panny Márie)**

Pri pútnickej kaplnke Panny Márie, ktorú postavili na prelome 19. a 20. storočia na mieste, kde bol zázračný prameň, postavili severne od obce v priestore zemného valu roku 1890 aj kríž a potom 14 zastavení krížovej cesty. Roku 1925 po vyhorení drevenej kaplnky postavili novú murovanú na počesť Panny Márie Lurdskej. Od roku 1928 sa tu konali tri púte: na Veľkonočný pondelok, potom na sviatok Nanebovzatia Panny Márie a na Narodenie Panny Márie. Po roku 1948 boli tieto púte zakázané; obnovili ich roku 1993.

### **RP 6. Bobrov (Panna Mária Nanebovzatá)**

Na vršku nad kostolom sv. Jakuba roku 1836 začali stavať kaplnku Nanebovzatia Panny Márie. Potom tu postavili aj 14 zastavení krížovej cesty (1894). Pápež Lev XIII. obdaril kalváriu odpustkami. Procesie sa tu schádzajú na sviatok Nanebovzatia Panny Márie. V sobotu pred Nanebovzatím sa tu koná pobožnosť pohrebu Panny Márie.

### **RP 7. Bôrka (Panna Mária Karmelská)**

Kostol z r. 1732 má titul Panny Márie Karmelskej. Roku 1759 pápež Klement XIII. potvrdil tu bratstvo Škapuliarskej Panny Márie. Veriaci sa tu zhromažďujú vo sviatok Panny Márie Karmelskej, ktorej obraz je na bývalom hlavnom oltári.

### **RP 8a. Bratislava (Milostivá socha Panny Márie v kostole Panny Márie Snežnej na Kalvárii)**

Táto pieskovecová plastika (45 × 50 cm) v kostole Panny Márie Snežnej je napodobeninou Madony z Mariazzellu. Panna Mária drží malého Ježiška, na hlave majú pozlátené korunky. Sochu umiestnili v kaplnke, ktorú na poďakovanie za ochranu v čase veľkého moru postavili na Hlbokej ceste (1713), a potom ju umiestnili v novej priestranej kaplnke (1824). Každoročne sem prichádzali pútnici na sviatok Panny Márie Snežnej. V jej blízkosti vznikla r. 1892 lurdská jaskyňa, v ktorej je socha Panny Márie Lurdskej z kararského mramoru. Novú sochu požehnali 1. 5. 1946. Aj toto miesto je veľmi bohato navštevované. 3906 mramorových votívnych tabúl na svahoch priestranstva lurdskej jaskyne (do konca minulého storočia) je prejavom mariánskej úcty a vďaka za vyslyšanie prosieb. Milostivá socha je teraz v novovybudovanom farskom kostole (1943–1946).

### **RP 8b. Bratislava (Panna Mária, Matka dobrej rady v Blumentáli)**

Ide o kópiu milostivého obrazu Matky dobrej rady v Genazzano pri Ríme (obraz objavili roku 1467 pri obnove augustiniánskeho chrámu), ktorú priniesol z Talianska obchodník Jozef Janko. Obraz predstavuje Panu Máriu s malým Ježiškom (45 × 35). Umiestnili ho na hlavnom oltári blumentálskeho kostola. Keď sa postavil nový kostol Márie (1784), obraz s veľkou procesiou vniesli do tohto chrámu. Začala sa veľmi šíriť úcta k Panne Márii, Matke dobrej rady. Teraz je milostivý obraz v severnej časti nového farského kostola Nanebovzatia Panny Márie. Farnosť má svoj miestny sviatok Matky dobrej rady 26. apríla.

### **RP 9. Buková Hôrka (Povýšenie sv. Kríža)**

Patrí tiež medzi obľúbené a hojne navštevované pútnické miesta gréckokatolíkov na Slovensku. Tu sa kedysi uzdravil slepec a na pamiatku toho postavili kaplnku. Roku 1742 bazilián Jaselský z Haliča začal tu stavbu chrámu a kláštora. Po 2. svetovej vojne zostal tu len chrám Povýšenia sv. Kríža a kaplnka Premenenia Pána. Púte tu bývajú na sviatok Zoslania Ducha Svätého, Premenenia Pána a Povýšenia sv. Kríža.

### **RP 10. Červený Kameň (Panna Mária Sokalská)**

Najprv to bolo pútnické miesto pri kaplnke Panny Márie Snežnej, požehnanej roku 1751. V nej bola umiestnená kópia obrazu Panny Márie Sokalskej (v Poľsku). Tu bola potom asi v polovici 18. storočia postavená krížová cesta. Nie je však úplná. Tradičné púte, ktoré sa tu konali na sviatok Nanebovzatia Panny Márie, boli roku 1999 obnovené.

### **RP 11. Čirč (Utrpenie Panny Bohorodičky)**

Je to významné grécko-katolícke pútnické miesto horného Šariša v okrese Stará Ľubovňa. Pôvod púte je v zjavení sa starca dievčatám roku 1898, ktorý im kázal, aby sa tu postavila kaplnka. Pri tomto zjavení vytryskol prameň vody s liečivými účinkami. Kaplnku potom zasvätili na počesť Uspenia Panny Bohorodičky. V kaplnke je ikona od majstra Križanovského. Púte bývajú v čase na rozhraní mesiaca augusta a septembra.

**RP 12. Dechtice** (Svätá Katarína)

Františkánsky kláštor a kostol svätej Kataríny, nachádzajúci sa na ceste smerom k Naháču, založil gróf Krištof Erdödy v roku 1618. Na priestranstve pred ním vzniklo neskôr sedem kaplniek zoradených do polkruhu, ktorý na severnej strane pri lese uzatváralo súsošie Ukrižovania. Svätá Katarína bola známym pútnickým miestom; kláštor bol totiž založený na mieste kde bola prastará kaplnka svätej Kataríny preslávená zázrakmi. Púte sa tu konali na Bielu nedeľu, na Svätodušný pondelok a na sviatok sv. Kataríny. Veľká púť chodievala sem najmä z Trnavy. Keď bol františkánsky kláštor Jozefom II. roku 1786 zrušený, začalo všetko chátrať, roku 1811 bolo súsošie Ukrižovania prenesené pred farský kostol v Dechticiach. Teraz mladí nadšenci opravujú cez prázdniny „Katarínku“.

**RP 13. Detva** (Kalvária)

Na severnom okraji mesta postavili v roku 1910 krížovú cestu na mieste, kde pôvodne stáli tri kalvárske kríže a kostol sv. Jozefa z roku 1703. Na vrchole kopca je kaplnka Sedembolestnej Panny Márie. Púť na kalvárii spojená so sv. omšou sa koná 14. septembra na sviatok Povýšenia sv. Kríža. Krížové cesty sa tu konajú každý piatok a nedeľu v Pôstnom období.

**RP 14. Divín** (Svätá Anna)

Nedáľeoko kaštieľa stojí neskorobaroková kaplnka s obrazom sv. Anny z roku 1775, reštaurovaná roku 1942. Púte bývajú v nedeľu po sviatku sv. Anny.

**RP 15. Doľany** (Sv. Leonard)

Významné pútnické miesto s kaplnkou sv. Leonarda zo 14. storočia so zázračnou soškou sv. Leonarda, ale najmä so zázračnou liečivou vodou z jaskyne za kaplnkou. Súčasťou miesta je aj kaplnka sv. Šebastiána, ochrancu proti moru, postavená na pamiatku ukončenia moru v roku 1708. V roku 1758 tu postavili tri kamenné kríže a začiatkom 20. storočia 14 zastavení krížovej cesty. Púť sa koná na šiestu nedeľu po Veľkej noci.

**RP 16. Dolné Orešany** (Najsv. Trojica)

Je tu novodobá krížová cesta (1925) pri staršej pútnickej kaplnke Najsv. Trojice. Vtedy tu býva lokálna púť.

**RP 17. Domaniža** (Panna Mária Karmelská)

Dávna úcta Panny Márie Karmelskej v tejto obci je zjavná už v dokumente pápeža Benedikta XII. z roku 1791, v ktorom schvaľuje Bratstvo Panny Márie Škapuliarskej. Púte bývajú v nedeľu po 16. júli.

**RP 18. Dubnica nad Váhom** (Milostivý obraz Kráľovnej neba)

Drevenú sochu Panny Márie s malým Ježišom dal urobiť pravdepodobne Juraj Illésházy v polovici 17. storočia, keď sa stal katolíkom. Mária drží v ľavej ruke Ježiša a v pravej má kráľovské žezlo. Malý Ježiš drží v ľavej ruke glóbus a pravou sa dotýka líca svojej Matky. Socha bola najprv v kaplnke Nepoškvrneného počatia na Trenčianskom hrade, potom bola v kaplnke kaštieľa a napokon vo farskom kostole sv. Jakuba Staršieho (z r. 1756). Milostivá socha sa stala cieľom pútnikov najmä pre chýry zázračného uzdravenia. Pútnikov býva vždy veľa (okolo 20 tisíc). Socha je v sklenej skrínke na bývalom hlavnom oltári. Púť je na sviatok Narodenia Panny Márie. Menšia púť býva na kalvárii v kaplnke sv. Kríža na Povýšenie sv. Kríža.

**RP 19. Dunajská Lužná – Jánošíková** (Milostivá socha Madony s Ježiškom)

Do tejto obce (skôr Dénesd) sa pred Turkami uchýlili benediktíni, ktorí so sebou priniesli sochu Madony s Ježiškom. V r. 1749 ju našli v sakristii kostola. Panna Mária (nazývaná Madona Žitného ostrova) sedí na tróne, v lone má malého Ježiša. Odetá je v modrom plášti. Socha je polychrómovaná. Púť býva 15. augusta.

**RP 20. Dvory nad Žitavou** (Kalvária)

Obec má veľmi dávne dejiny. Na vyvýšenine na západe obce bola kaplnka zasvätená sv. Martinovi – odtiaľ názov Martinský vrch. Roku 1309 bola tu synoda pod vedením arcibiskupa Tomáša II., kde sa rozhodlo o večernom zvonení na Anjel Pána. Na Martinskom vršku bola postavená krížová cesta a požeňaná arcibiskupom Scitovským 16. septembra 1860. V areáli krížovej cesty sú rozličné plastiky (sv. Márie Magdalény, Márie Kleopasovej, Bolestnej Matky, súsošie sv. Anny, kaplnka sv. Martina). Púte sa pôvodne konali na sviatok Nájdenia sv. Kríža. Teraz je tu púť 15. septembra.

**RP 21. Gaboltov** (Milostivý obraz Panny Márie Karmelskej)

Táto obec s historickým kostolom sv. Vojtecha z 2. polovice 14. stor. je pútnickým miestom Panny Márie. Milostivý obraz Panny Márie Karmelskej s Ježiškom podávajúcim škapuliar je na ľavom bočnom oltári, pochádzajúcom zo 17. stor. Bratstvo posv. škapuliara tu potvrdil jágerský biskup Telekessi r. 1706. Hlavná púť býva 16. júla. Okrem toho sa tu zakladá tradícia púte mužov.

**RP 22. Hliník nad Hronom** (Kalvária)

Krížová cesta na vršku Zmiňa pozostáva: z kaplnky sv. Kríža (1901–1902), z troch krížov (1902), zo štrnástich zastavení (1903–1904), z piatich zastavení slávnostného ruženca (1908) a z kaplnky, v ktorej je obraz Najsv. Srdca a Srdca Panny Márie. Púte bývajú v nedeľu po Nájdení sv. Kríža a po sviatku Povýšenia sv. Kríža.

**RP 23. Hlohovec** (Zámocká Panna Mária)

Od nepamäti chodievali veriaci do zámockej kaplnky na kopci za mestom uctiť si Pannu Máriu. V zámockej kaplnke je vzácny obraz narodenia Pána Ježiša. Je to drevorezba z čias okolo roku 1490. Táto zámocká púť sa preniesla pred zámok, kde sa slávi svätá omša na sviatok Nanebovzatia Panny Márie a na púti sa zúčastňujú nielen veriaci z mesta, ale aj z okolia.

**RP 24. Hontianske Nemce (Panna Mária Karmelská)**

Bratstvo posv. škapuliara je tu už oddávna, pravdepodobne od 18. storočia. Vo farskom kostole sv. Martina je oltár Panny Márie Karmelskej. Púte bývajú v nedeľu okolo sviatku Panny Márie Karmelskej a zúčastňuje sa ich celá spádová oblasť.

**RP 25. Hronský Beňadik (Milostivá socha Panny Márie; relikviár s Kristovou krvou)**

Od roku 1075 má Hronský Beňadik bohatú históriu. Vtedy Gejza I. založil opátstvo. Drevená socha (vysoká 120 cm) predstavuje Pannu Máriu, ktorá drží v ľavej ruke Ježiška a v pravej má kráľovské žezlo. Jej vznik sa kladie do poslednej tretiny 14. storočia. Púť s relikviou Kristovej krvi na vrch Hájs sa koná 5. mája.

**RP 26. Hrušov (Kalvária)**

Pôvodná kaplnka Nájdenia sv. Kríža je z roku 1775, dnešná z roku 1923. Pod kaplnkou sa rozprestiera areál so štrnástimi zastaveniami krížovej cesty (z roku 1950). Púte sa v duchu tradície konajú počas sviatkov Nájdenia sv. Kríža (3. marca) a Povýšenia sv. Kríža (15. septembra). Táto druhá púť je najmä pre veriacich zo širokého okolia.

**RP 27. Humenné (Križová cesta)**

Podobne vznikla križová cesta aj v Humennom. Na mieste dnešnej už bola kalvária v 18. storočí, je tu aj kaplnka Sedembolestnej asi z roku 1766. Pobožnosti s procesiou sa tu konajú na sviatok Sedembolestnej.

**RP 28. Chrenovec-Brusno (Panna Mária Lasalettská)**

Misionári saletíni začínajú tradíciu púti na počesť Plačúcej Panny Márie Lasalettskej na druhú májovú nedeľu. Plačúca Panna Mária sa zjavila 19. septembra 1846 v La Salette (Francúzsko) dvom deťom, 14-ročnej Melánii Calvatovej a 11-ročnému Maximinovi Giraudovi s posolstvom pokánia pre celý svet.

**RP 29. Kláštor pod Znievom (Milostivý obraz Panny Márie Bohorodičky)**

V záznamoch zo 16. storočia sa spomína „Milostivý obraz Panny Márie Bohorodičky“. Obraz je maľovaný na doske a predstavuje Pannu Máriu s Ježišom. Veriaci ho uctievali a konali púte v obnovenom mariánskom chráme posvätenom 17. októbra 1520. Obnovené púte sa aj na kalvárii tradične konajú na sviatok Nanebovzatia Panny Márie.

**RP 30. Klokočov (Milostivá ikona Panny Márie)**

Najvýznamnejším pútnickým miestom gréckokatolíkov na Zemplíne je Klokočov. V klasicistickom gréckokatolíckom chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky (z r. 1834) sa nachádza milostivý obraz Panny Márie. K tomuto obrazu putujú veriaci na sviatok Zosnutia Presvätej Bohorodičky (15. augusta). Pôvodný obraz pochádzal z roku 1670, keď kuruci napadli mesto Michalovce. Veriaci sa zhromaždili v drevenom chráme, kde bola ikona Presvätej Bohorodičky. Vtedy obraz zaslzil, a keď vojaci zapálili chrám, ikona bola od ohňa uchránená. Ikonu preniesli do Prešova a potom premiestňovali na rozličné miesta (bola aj vo Viedni). Mária Terézia dala maliarovi Kramerovi namaľovať kópiu, ktorú roku 1796 priniesli do Prešova. Terajšia ikona je druhou kópiou. Pre Klokočov ju namaľoval Ignác Roškovič. V roku 1948 túto ikonu korunoval bl. biskup Vasil Hopko. Od r. 1992 do 1997 milostivá ikona Klokočovskej Panny Márie putovala po všetkých farnostiach Prešovského biskupstva a Košického exarchátu.

**RP 31. Kluknava (Svätá Anna)**

Je tu úctyhodná kaplnka svätej Anny (1720), ku ktorej putujú veriaci z príležitosti sviatku svätej Anny (26. júla).

**RP 32. Košice (Kalvária)**

Medzi ojedinelé oltáre Piety patrí oltár Sedembolestnej so súsoším Piety z roku 1748 v dolnom kostole na košickej kalvárii. Od neho vedú „sväté schody“ do horného kostola, kde je obraz Korunovania Panny Márie. Sochy v celom tomto priestore sú umelecké diela z 18. storočia. Hlavná púť je 14. septembra. Predtým bývala aj na sviatok Nájdenia sv. Kríža.

**RP 33. Krásny Brod (Ikona Bohorodičky)**

Patrí medzi najstaršie pútné miesta, siaha až do 14. storočia. Ľudové podanie hovorí, že pri prameni, ktorý bol pri kaplnke, sa zázračne vyliečil slepý pútnik Michal Spalinský, ktorý potom namaľoval obraz Panny Márie. Pri kaplnke postavili drevený chrám a kláštor, ktorý však bol viackrát spustošený. V rokoch 1752 až 1761 tam baziliáni postavili kláštor a murovaný kostol. Vtedy postavili aj novú kaplnku, v ktorej umiestnili ikonu. V kláštore bol noviciát pre kandidátov rehole baziliánov a filozofická škola, na ktorej učili slávni profesori. Počas 2. svetovej vojny bol kláštor zničený. Baziliáni postavili preto nový kláštor, požehnaný 2. júna 2002. Púte k mariánskej ikone sú na sviatok Zoslania Ducha Svätého a na sviatok Pokrovu – Ochrany Presvätej Bohorodičky.

**RP 34. Lednické Rovne (Sv. Anna)**

Je tu kaplnka sv. Anny z roku 1751. Sem prichádzajú veriaci aj z blízkeho okolia, aby si uctili rodičov Panny Márie sv. Joachima a Anny v nedeľu okolo sviatku sv. Joachima a Anny (26. júla); býva tu bohatý program aj pre mládež.

**RP 35. Lehota pri Nitre (Sv. Anna)**

Farský kostol je na počesť svätej Anny postavený roku 1755. Púť sa však koná v nedeľu okolo tohto sviatku pri kaplnke Panny Márie (zo 17. storočia) na kopci nad obcou, kde sa schádzajú aj veriaci z blízkeho okolia.

**RP 36. Levice**

Na vršku Krížny Vrch, resp. Kusá Hora (na západ od Levíc) postavili roku 1803 sochu Sedembolestnej Panny Márie a neskôr aj kaplnku. Toto miesto sa postupne stalo pútnickým miestom veriacich z Levíc a okolia. Iba cez komunistický režim sa tu ľudia nemohli zhromažďovať. Po roku 1990 sa však púť obnovila, a to na počesť Nanebovzatia Panny Márie. Týždeň pred týmto sviatkom sa tu slávi svätá omša ako príprava k sviatku, na ktorú prichádzajú veriaci z levického okolia.

**RP 37. Malá Vieska (Obraz Narodenia Panny Márie)**

V Malej Vieske (farnosť Družstevná pri Hornáde) v kostole Narodenia Panny Márie (1803) je jedna z kópií slziacej Panny Márie z potiskej obce Pocs (obraz sa spomína v roku 1696). Cisár prikázal originál obrazu preniesť do Viedne. Púť býva 8. septembra na Narodenie Panny Márie.

**RP 38. Malacky (Porciunkula)**

Františkánsky kostol Nepoškvrneného Počatia je z roku 1653. V kláštornej kronike sa s kalváriou stretávame už začiatkom 18. storočia. Roku 1717 sa postavili tri kríže so sochou Ukrižovaného a s dvoma lotrami a sochy Bolestnej Panny Márie a sv. Jána evanjelistu pri vstupe do kostola, ohradené ohradkou. Celá krížová cesta v areáli františkánskeho kláštora, opretá o západnú fasádu kostola, je doložená v roku 1731. Sú tu aj sväté schody a kaplnka Bolestnej Panny Márie a Márie Magdalény i Loretská kaplnka. Púť býva na Porciunkulu (2. augusta) s bohatým programom, na ktorú prichádzajú aj veriaci z okolia.

**RP 39. Modranka (Milostivý obraz Loretskej Panny Márie)**

Je to drevená polychrómovaná plastika Panny Márie s Ježiškom na oltári Panny Márie vo farskom kostole Najsv. Trojice. V soboty sem putovali hlavne študenti z Trnavskej univerzity. Púť býva 26. mája na pamiatku záchranu obce pred Turkami v roku 1683.

**RP 40. Modrý Kameň (Križová cesta)**

Existencia križovej cesty je doložená už v roku 1789. Obnovená bola roku 1857. Tu je aj kaplnka Bolestnej Panny Márie (1859). Vo farskom kostole sv. Antona Paduánskeho (1879) je vzácny obraz Bolestnej Panny Márie v striebornom ráme, ktorý bol predtým na hlavnom oltári v zámockej kaplnke. Bol nájdený v ruinách starého zámku a umiestnený v novej zámockej kaplnke (1759). Púť býva na Povýšenie sv. Kríža.

**RP 41. Nadlice (Sedembolestná)**

V lokalite Mechovička je kaplnka Sedembolestnej z roku 1895, kam radi chodia na púť na sviatok Panny Márie Snežnej veriaci z blízkeho okolia.

**RP 42. Nitrianska Blatnica (Svätý Juraj)**

Severne od obce na svahu kopca Marhát v lese je včasnostredoveká rotunda sv. Juraja, ku ktorej bola pristavaná pustovňa, obývaná do začiatku 19. storočia. Blízko kostola začiatkom devätnásteho storočia postavili aj križovú cestu. Púte bývajú 24. apríla.

**RP 43. Nitrianske Pravno (Kalvária Gangelsberg)**

Na juhozápadnom svahu vrchu Gangelsberg je vynikajúca kalvária s kaplnkou Poslednej večere, kaplnkou Ukrižovania a so štrnástimi kaplnkami križovej cesty; potom sú tri menšie kaplnky a 8 kaplnkových zastavení. Všetko to vzniklo v rokoch 1925–1937. Hlavná púť býva na sviatok Povýšenia sv. Kríža.

**RP 44. Nová Baňa (Kalvária)**

Novobanská kalvária vznikla pravdepodobne v rokoch 1822–1826: kaplnka trpiaceho Krista (1822), kaplnka sv. Kríža a zastavenia (1824–1825). Procesie na kalváriu so svätou omšou sa podľa tradície konajú v stredu pred Zeleným štvrtkom, na Križové dni a v nedeľu po 20. auguste na výročie posviacky. 20. 8. 1839 biskup Jozef Belanský (1823–1843) „konsekroval kostol na novobanskej kalvárii a jeho hlavný oltár k úcte svätému Krížu a vložil doň relikvie svätých mučeníkov Magna a Vigilanta a pripojil pre každé výročie odpustky tým, čo toto miesto navštívia“.

**RP 45. Nová Ves nad Žitavou (Socha Sedembolestnej Panny Márie)**

Je to pútnické miesto asi od r. 1875. Spočiatku sem chodili pútnici ku studničke a neďaleko nej postavenej kaplnke, kde bol stĺp so sochou Sedembolestnej. Dnes sem chodia pomerne veľké púte z požitavskej oblasti na sviatok Panny Márie Kráľovnej (22. 8.). Kaplnka je nová, s lurdskou jaskyňou.

**RP 46. Obišovce (Milostivý obraz Panny Márie)**

Vo farskom kostole Ružencovej Panny Márie (16. stor.) je na bočnom oltári milostivý obraz Panny Márie. Je dosť podobný trnavskej Panne Márii, ale pochádza z neskoršieho obdobia. Je veľmi vyhľadávaný mariánskymi čiteľmi. Púť býva na prvú októbrovú nedeľu (pútnikov býva do 16 tisíc).

**RP 47. Oščadnica (Nanebovzatá)**

Vo farskom kostole Nanebovzatia Panny Márie (1804) býva dosť početná púť (okolo 15 tisíc pútnikov) na pamiatku údajného zjavenia Panny Márie. Okrem toho býva menšia púť na kalvárii, pri kaplnke Sedembolestnej, ktorú postavili veriaci v rokoch 1945–1948 z vďačnosti, že nik z obce nezahynul ani v prvej ani v druhej svetovej vojne, hoci pri dedine prebiehali vojnové operácie.

**RP 48. Pozba** (Sedembolestná)

V Pozbe (farnosť Beša) sa viažu púte ku kostolu Sedembolestnej (1927), predtým kaplnke Sedembolestnej (1915). Omše tu bývajú každú nedeľu a na mariánske sviatky od 5. 5. do 15. 9.

**RP 49. Predajná** (Sedembolestná)

Pôvodná krížová cesta bola z rokov 1861–1873. Po jej devastácii počas 2. svetovej vojny veriaci v rokoch 1991–1992 postavili novú s kaplnkou Sedembolestnej, ktorú ako pútnické miesto požehnal banskobystrický biskup Mons. Rudolf Baláž. Púte bývajú 15. septembra.

**RP 50. Prešov** (Kalvária)

Je tu mohutná a vynikajúca kalvária. Ako prvé dielo postavili kaplnku Olivovej hory a kríž (roku 1721), potom v rokoch 1752–1753 kostolík, roku 1764–1769 sväte schody a kaplnky zastavení. Veľmi vzácna je socha Bolestnej Panny Márie. Púť býva 14. septembra. Od roku 1990 býva na kalvárii sv. omša každú nedeľu od Veľkej noci do 1. novembra a na sviatok Najsv. Kristovho Tela a Krvi.

**RP 51. Radvaň** (Milostivá socha Bolestnej Matky)

Ide o neskorogotickú Pietu z roku 1517, ktorá je vo farskom kostole Narodenia Panny Márie (1283). Pius VI. v roku 1799 udelil odpustky všetkým, čo navštívia tento mariánsky chrám na sviatok Narodenia Panny Márie.

**RP 52. Rafajovce**

Je to malá dedina v severnej oblasti Zemplína. K tomuto pútnickému miestu sa viaže legenda o zázračnom obraze. Asi pred 300 rokmi zhorela skoro celá dedina aj drevený kostol. V kostole sa zachránil iba obraz Panny Márie, ktorému oheň neuškodil. Obraz potom preniesli v procesii do Girovíc, odkiaľ sa však obraz tajomným spôsobom vrátil do Rafajoviec. Preto roku 1750 postavili murovaný kostol, kde umiestnili zázračný obraz. Chrám je postavený na počesť Narodenia Presvätej Bohorodičky. O niečo neskôr Apoštolská stolica udelila rafajovskému chrámu úplné odpustky a odvtedy tu bývajú púte na sviatok Zoslania Ducha Svätého a na Narodenie Panny Márie. Púť má program v sobotu a nedeľu a okrem gréckokatolíckej liturgie je tu aj rímskokatolícka omša. V okolí obce sa nachádza aj prameň, ktorému sa pripisujú mnohé uzdravenia.

**RP 53. Rajecká Lesná** (Milostivá socha Panny Márie)

V obci sa nachádza Kostol Narodenia Panny Márie (starý r. 1400, nový r. 1866). Vznik milostivej sochy možno ohraničiť približne začiatkom 17. storočia. Je to postava Panny Márie, ktorá v pravej ruke drží Ježiška a v ľavej má kráľovské žezlo. Ježiško má v ľavej ruke zemeguľu a pravou zehná. Pius VII. už 20. novembra 1801 udelil úplné odpustky pútnikom na tri mariánske sviatky. Púte bývajú na sviatok Narodenia Panny Márie a Najsvätejšej Trojice. Od roku 1955 je tu umiestnený veľký Slovenský betlehem. Pápež Ján Pavol II. ozdobil túto svätyňu titulom bazilika minor (11. 3. 2002).

**RP 54. Senohrad** (Ružencová Panna Mária)

Nad obcou na kopci Kriváň je pri kostole sv. Imricha, postavenom r. 1768, „Ružencová kalvária“. Vznikla roku 1834. Ružencové bratstvo však bolo potvrdené a pápežom obdarené odpustkami až 13. 10. 1883. Kaplniek ružencových tajomstiev je 15. Púť je na prvú októbrovú nedeľu.

**RP 55. Skalka** (Sv. Andrej-Svorad a Benedikt)

Na Starej Skalke bola kaplnka sv. Benedikta a bývalý kláštor z r. 1224. Na Novej Skalke je kostol sv. Andreja a Benedikta z roku 1520, obnovený roku 1924. Púte sa konajú na sviatok sv. Andreja-Svorada a Benedikta (17. júla).

**RP 56. Stará Turá** (Kalvária)

Vznik kalvárie (kaplnky sv. Kríža a 14 zastavení) sa kladie do rokov 1862–1883. Púte a procesia na kalváriu bývajú na sviatok Všetkých svätých a pred Veľkou nocou.

**RP 57. Stropkov** (Milostivý obraz Panny Márie Karmelskej)

V kostole Božieho tela (z r. 1675) je bočný oltár s milostivým obrazom Panny Márie Karmelskej, ktorý je z r. 1754. Bratstvo posv. škapuliara je tu od r. 1669. Cieľom púti je tento obraz. Púte sú v nedeľu okolo 16. júla.

**RP 58. Šašová** (Milostivý obraz Panny Márie)

Zázračná mariánska ikona, ktorá stále priťahovala pútnikov, bola pôvodne v drevenom chráme za dedinou. Aj dokument pápeža Pia VI. z 30. 6. 1779 hovorí o mimoriadnych udalostiach a udeľuje úplné odpustky na 7 rokov pre tento chrám. V roku 1842 veriaci postavili nový murovaný chrám, kam preniesli aj túto ikonu. V blízkosti kostola sa nachádza aj prameň s liečivými účinkami pre oči. Od roku 1945 sa konajú tradičné púte na sviatok Uspenia Presvätej Bohorodičky.

**RP 59. Tesárske Mlyňany** (Božské Srdce)

Od roku 1909 tu býva veľká púť spojená s eucharistickou procesiou k úcte Najsv. Srdca Ježišovho. Vtedajší duchovný správca farnosti, dekan a neskôr kanonik Ján Novotný bol v roku 1908 ako delegát Trnavského vikariátu v Ríme na sympóziu o Božskom Srdci a hneď doma zaviedol takúto procesiu. Na púť chodia veriaci z blízkeho i ďalekého okolia.

**RP 60. Topoľčany** (Milostivá socha Sedembolestnej)

Vo farskom kostole Nanebovzatia Panny Márie (z roku 1740), ktorý stojí na mieste pôvodného kostola z roku 1285, uctievať milostivú sochu Sedembolestnej. Socha bola vytvorená okolo roku 1634. Kardinál Ján Scitovský 15. augusta 1854 osobitným dekrétom vyhlásil farský kostol za mariánsku svätyňu. Púť býva 8. septembra.



**RP 61. Topoľčianky** (Milostivý obraz Panny Márie Karmelskej s Ježiškom)

Pôvod úcty Panny Márie Karmelskej sa spája s menom grófkyni Alžbety Erdődyovej, panej topoľčianskeho panstva. Keď išla na púť do Svätej zeme, navštívila aj kláštor na vrchu Karmel, kde si vyžiadala povolenie založiť Bratstvo posvätného škapuliara. Bratstvo posv. škapuliara osobne založil arcibiskup Juraj Széchényi 16. júla 1686 a odovzdal grófke dar pápeža bl. Inocenta XI. – obraz Panny Márie Karmelskej. Zároveň povolil výročnú púť k Panne Márii Karmelskej. Arcibiskup Széchényi potom každý rok sa osobne zúčastňoval tejto púte. Obraz umiestnili v kaplnke kaštieľa. Roku 1953 bol obraz Panny Márie Škapuliarskej prenesený do farského kostola sv. Kataríny (1784). Púť býva v nedeľu po 16. júli a zúčastňujú sa jej v hojnom počte najmä veriaci z Požitia.

**RP 62. Trenčianska Závada** (Fatimská Panna Mária)

Je to malá filiálka Nemšovej, ktorá je význačná tým, že tu osobitne začali uctievať Panu Máriu fatimskú a na jej počesť postavili roku 1949 kaplnku, kde sa v nedeľu po 13. máji a 13. októbri zhromažďujú mnohí mariánski ctitelia.

**RP 63. Trnava** (Trnavská Panna Mária)

Je dôstojne umiestnená v barokovej kaplnke v chráme sv. Mikuláša, ktorú dal roku 1745 postaviť na severnej strane lode arcibiskup Imrich Eszterházy. Obraz Panny Márie je maľba na dreve (82 × 63 cm). Panna Mária má ruku na hrudi a pravú zdvihnutú na požehnanie. Obraz je kópiou obrazu Panny Márie z rímskeho kostola sv. Alexeja a Bonifáca. Do Trnavy ho priniesol okolo roku 1583 mladý František Forgách, neskorší ostrihomský arcibiskup, ktorý ešte v Ríme ako protestant konvertoval a stal sa katolíkom. Tento milostivý obraz prvý raz slzil krv v júli roku 1763, keď Turci prešli cez Dunaj. Potom slzil ešte trikrát: 5. 7. 1708, 10. a 11. 8. 1708, čo videlo viacero prítomných kňazov i veriacich. Keď bola Trnava v roku 1710 uchránená od moru, veriaci sa zaviazali, že zasvätenia sviatok Obetovania Panny Márie po predchádzajúcom pôste a že každú sobotu o 10. hod. bude pri milostivom obraze sv. omša. Od roku 1944 bola každý rok nověna pred sviatkom Obetovania Panny Márie, ktorá pokračuje, a to za účasti veriacich z blízkeho i ďalekého okolia, najmä 21. novembra (Obetovanie Panny Márie). 11. septembra 2003 sa pri tomto milostivom obraze modlil aj sám Svätý Otec, keď navštívil katedrálu v Trnave (obraz kvôli nemu preniesli z domu sv. Mikuláša do katedrály).

**RP 64. Trstená** (Panna Mária)

Milostivý obraz Panny Márie pochádza najneskôr z roku 1470. Úcta tohto obrazu bola veľmi živá a zachovávala katolícke povedomie veriaceho ľudu počas reformácie. Podobá sa obrazu čenstochovskej Panny Márie. V časoch Thökölyho povstania poľsko-litovskí vojaci pri plienení Oravy ako vojnovú korisť odniesli aj milostivý obraz Panny Márie. Teraz sa nachádza v meste Vilnius na oltári v biskupskej kaplnke. Púť býva 16. júla pri kaplnke Panny Márie Karmelskej.

**RP 65. Trstín – Hájiček** (Sedembolestná)

Vo farnosti Trstín v lokalite Hájiček v kostole Sedembolestnej (1245) je vzácna Pieta, ku ktorej veriaci aj z blízkeho okolia putujú na sviatok Nanebovzatia Panny Márie uctiť si Božiu Matku.

**RP 66. Uhorná** (Bolestná Panna Mária)

Kostol Bolestnej Panny Márie. Baroková socha Piety. Púť 15. septembra.

**RP 67. Veľký Šariš** (Panna Mária Karmelská)

Osobitne si tu uctievať Panu Máriu Karmelskú. Púte trvajú dva dni: sobotu a nedeľu okolo sviatku Panny Márie Karmelskej, pričom je bohatý program aj pre mládež a nočné bdenie.

**RP 68. Veľké Uherce** (Nanebovzatá)

Na kopci nad obcou zvanom Šípok je kaplnka Nanebovzatia (1852), tri kríže s Ukrižovaným a s lotrami a 14 zastavení krížovej cesty. Pobožnosť krížovej cesty sa koná v Pôstnom období každú nedeľu, na Zelený štvrtok aj s procesiami okolitých obcí a púť spojená s omšou v kaplnke na sviatok Nanebovzatia.

**RP 69. Višňové** (Božia Matka)

Už vyše 300 rokov je Višňové pútnickým miestom katolíkov severozápadného Slovenska. Cieľom pútnikov je milostivá socha sediacej Božej Matky, dojčiacej malého Ježiška. Vytvoril ju neznámy ranobarokový majster v polovici 17. storočia. Najstarší zachovaný záznam o višňovskej Panne Márii je v kanonickej vizitácii z roku 1674 v biskupskom archíve v Nitre, kde sa spomína, že socha bola na bočnom oltári a je v osobitnej úcte. Púte sa datujú od roku 1690. Nový kostol na počesť sv. Mikuláša, ktorý bol postavený na mieste už nevyhovujúceho starého kostola roku 1783, je monumentálna stavba. Kostol je 46 m dlhý a v najširšom mieste 27 m široký. Púte bývajú dve, hlavná je v nedeľu po sviatku Návštevy Panny Márie (zúčastňuje sa na nej okolo 25 tisíc veriacich) a druhá v nedeľu po sviatku Narodenia Panny Márie.

**RP 70. Vranov nad Topľou**

Ozdobou kostola Narodenia Panny Márie (1580) je význačný obraz Kráľovnej anjelov. Je to olejomaľba na plátne (60 × 40 cm). Obraz namaloval neznámy maliar podľa predlohy Matky dobrej rady v talianskom meste Genazzano. Obraz možno datovať k roku 1686, keď vranovský kostol znova dostali pavlíni.

**RP 71. Zákamenné**

Na Kalvárii, ktorá je nad obcou, okrem 14 zastavení krížovej cesty sú aj tri kaplnky: Nanebovzatia Panny Márie, Božieho hrobu a sv. Heleny. Farský kostol, postavený v r. 1758, má tiež titul Nanebovzatia Panny Márie. Podľa

podania už pred postavením tohto kostola, ktorý stojí na mieste dovtedajšieho dreveného kostola, prichádzali sem púte na oslavu Nanebovzatia Panny Márie. Po postavení kalvárie v r. 1862 sa tu konalo päť procesií v roku: na sviatok Nájdenia sv. Kríža, Povýšenia sv. Kríža, v nedeľu v oktáve Božieho tela, na sviatok Nanebovzatia a na sviatok sv. Vojtecha. Účastníci bývali nielen z dolnej Oravy, ale aj z Kysúc. Teraz sa na kalváriu chodí tri razy do roka. Dve púte sú na Nájdenie a Povýšenie sv. Kríža no hlavná púť je na sviatok Nanebovzatia. Vtedy býva na kalvárii pred kaplnkou Panny Márie slávnostná sv. omša.

**RP 72. Zlaté Moravce (Sv. Anna)**

V severozápadnej, vyvýšenej časti mesta na hrebene kopca zvaného Háj roku 1850 pri „zázračnej studničke“ postavili kaplnku na počesť sv. Anny, ku ktorej sa potom každoročne na sviatok sv. Anny konali púte (v nedeľu po 26. júli). Po rozličných pohromách, ktoré postihli mestečko, ako neúroda, požiare, cholera, postavili v roku 1898 pri kaplnke kalváriu. Kalváriu tvoria tri drevené kríže s postavami namaľovanými na plech a 14 zastavení krížovej cesty s polychromovanými drevenými reliéfmi. Púte k svätej Anne sa teraz ešte viac zveľadujú a je tu aj pobožnosť krížovej cesty v predvečer sviatku sv. Anny.

Okrem týchto pútnických miest sú vo veľmi veľkom počte navštevované dve lokality: Turzovka a Litmanová. V Turzovke sa zhromažďujú veriaci na jarnej púti v máji a jesennej v októbri. Každú nedeľu v tomto období býva sv. omša v kaplnke Panny Márie Kráľovnej pokoja na Živčákovej hore. Podobne aj v Litmanovej sa koná liturgia a pobožnosti v gréckokatolíckom obrade. Údajné zázračné zjavenia nie sú zatiaľ cirkevne schválené. Sv. omše sa konajú najmä pre zbožnosť ľudu a aby veľké zástupy neostali bez bohoslužieb.